

Brancherapport Revalidatie 2019

Brancherapport Revalidatie 2019

Inhoudsopgave

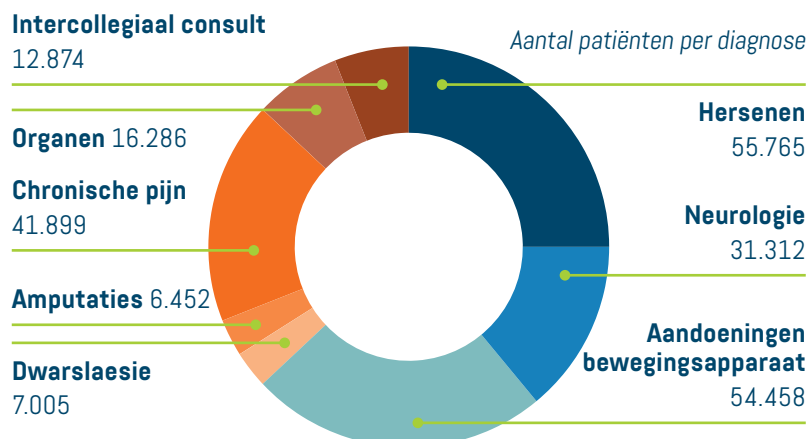
Samenvatting	
1. Wat is medisch specialistische revalidatie?	6
2. Zorgkosten	7
3. Revalidatiepatiënten	10
4. Behandelpoces	21
5. Personeel	23
6. Financiën	24
7. Kwaliteit	25

Meer patiënten bij stabiele omzet, maar medisch specialistische revalidatiesector blijft financieel kwetsbaar

Aanbieders van medisch specialistische revalidatie werken steeds efficiënter. Terwijl de omzet nauwelijks toeneemt, hebben zij meer patiënten behandeld dan ooit tevoren. De marges en daarmee de ruimte voor preventie, innovatie en kwaliteitsverbetering blijven daardoor zorgelijk klein.

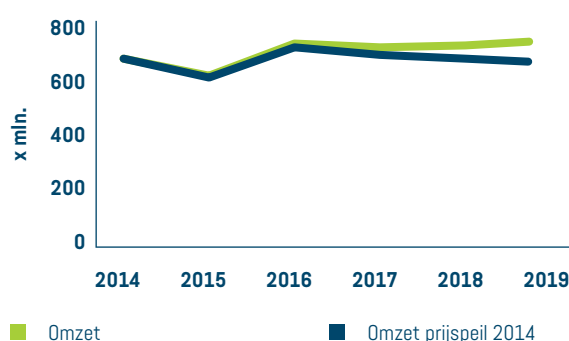
Voor wie doen we het?

Medisch specialistische revalidatie richt zich op het herstel van autonomie en/of de verbetering van mogelijkheden van mensen met blijvend lichamelijk letsel of een functionele beperking. Het betreft complexe problematiek als gevolg van ziekte, ongeval of een aangeboren aandoening. Voor meer informatie over onze patiënten, kijk op: [Medisch Specialistische Revalidatie](#).

Het omzetniveau is al jaren stabiel¹

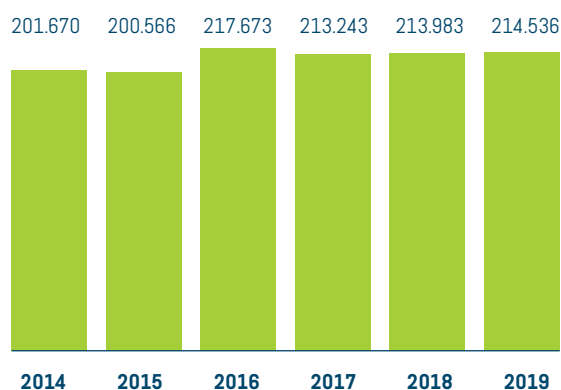
De totale omzet van de medisch specialistische revalidatie in Nederland bedraagt in 2019 **€ 727 mln.** Vanaf 2014 is de omzet beperkt gegroeid met gemiddeld **1,7% per jaar**. Op basis van het prijspeil 2014 is de omzet zelfs gedaald van **€ 669 mln. naar € 659 mln.** (gemiddeld **-0,3% per jaar**). Daarmee blijft de sector ruim binnen de afspraken van het Hoofdlijnenakkoord tussen het Ministerie van VWS, zorgverzekeraars en zorgaanbieders.

Omzet MSR 2014 - 2019

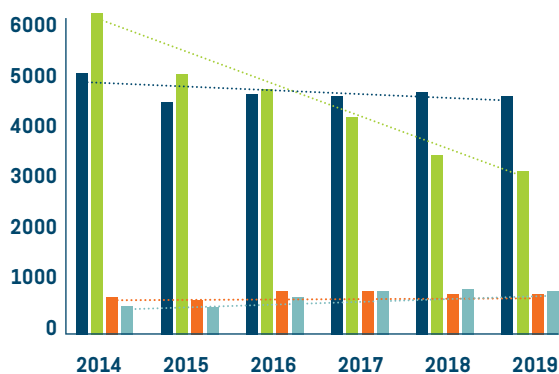
Meer patiënten behandeld voor minder geld

Het aantal patiënten groeit vanaf 2014 met gemiddeld **1,3% per jaar**, terwijl de omzet hetzelfde blijft. De gemiddelde kosten per patiënt zijn over de periode 2014-2019 dan ook met **€ 244 gedaald**, van **€ 3.317 naar € 3.073**. Vooral bij de zelfstandige behandelcentra zijn de kosten per patiënt fors gedaald.

Aantal patiënten MSR 2014 - 2019

¹ De daling van de omzet in 2015 wordt veroorzaakt door de 'schadelast dip' van ca. 13% door de verkorting van de doorlooptijd van DBC's.

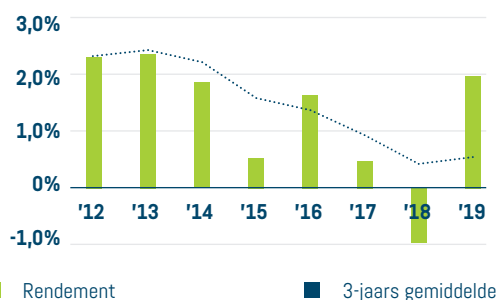

■ Revalidatiecentra ■ Ziekenhuizen
■ Zelfstandig Behandel Centrum ■ UMC's

Zorgkosten prijspeil 2014 per patiënt

Financieel kwetsbaar

De schaduwzijde is dat tegenover een groeiend aantal patiënten wel stijgende kosten staan. Bij een gelijkblijvend omzetniveau maakt dat de revalidatiesector kwetsbaar. Het resultaat van de revalidatiecentra vertoont al enkele jaren een dalende lijn. Na het negatieve resultaat in 2018 laat 2019 een licht herstel zien. **Het driejaarsgemiddelde is in 2019 0,5%.** Meer dan de helft van de revalidatiecentra heeft over de laatste drie jaren gemiddeld een negatief resultaat.

De ruimte voor investeringen is ondanks het lichte herstel in 2019 te laag.

Dit heeft tot gevolg dat revalidatie-instellingen onvoldoende budget kunnen besteden aan onderzoek, innovatie, ICT, duurzaamheid en preventie. Dat kan direct risico's opleveren, als niet kan worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld informatiebeveiliging. De trend van smalle marges en uitgestelde investeringen is in de jaren van de corona-crisis niet gekeerd.

Hoge rapportcijfers, tevreden patiënten

De patiënten geven de revalidatie-instellingen **gemiddeld een 8,6** als rapportcijfer. **87% van de patiënten** beveelt de eigen revalidatie-instelling bij andere patiënten aan.

Wat is het gemiddelde rapportcijfer dat patiënten geven aan de revalidatie-instelling?

Groep	2017	2018	2019
Revalidatieafdeling in ziekenhuis	8.5	8.6	8.6
Revalidatiecentrum	8.6	8.5	8.6
ZBC (MSR)	8.2	8.3	8.7
Totaal: alle aangeleverde revalidatie-instellingen	8.5	8.5	8.6

Welk percentage van de patiënten zou de revalidatie-instelling aanbevelen aan andere revalidatiepatiënten?

Groep	2017	2018	2019
Revalidatieafdeling in ziekenhuis	81%	93%	87%
Revalidatiecentrum	96%	95%	95%
ZBC (MSR)	89%	91%	79%
Totaal: alle aangeleverde revalidatie-instellingen	92%	94%	87%

1. Wat is medisch specialistische revalidatie?

Medisch specialistische revalidatie richt zich op het herstel van autonomie en/of de verbetering van mogelijkheden van mensen met blijvend lichamelijk letsel of een functionele beperking. Het betreft complexe problematiek als gevolg van ziekte, ongeval of een aangeboren aandoening, bijvoorbeeld dwarslaesie, amputatie, hersenletsel, cerebrale parese of chronische pijn. De indicatie wordt gesteld door een medisch specialist, meestal een revalidatiearts. Revalidatie kent de functies: diagnostiek, advisering, behandeling en nazorg. Behandeling vindt plaats in een multidisciplinair team, onder coördinatie van de revalidatiearts. In dit team worden de medische disciplines samengebracht die noodzakelijk zijn voor de vaak complexe aandoeningen. Het team kent fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, psychologen, maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, en nog vele andere disciplines.

Medisch specialistische revalidatie is vrijwel altijd onderdeel van een keten: de zorg vindt plaats in afstemming met andere specialismen in ziekenhuizen, verpleeghuizen, in de thuiszorg, bij huisartsen en/of andere eerstelijnsvoorzieningen. Bij kinderen en jongeren wordt nauw samengewerkt met scholen, zowel in het reguliere als in het speciale onderwijs.

Revalidatiegeneeskunde is een erkend medisch specialisme sinds 1977. Het recht op medisch specialistische revalidatie is onderdeel van het basispakket in de Zorgverzekeringswet. De indicatiestelling is uitgewerkt in de 'Indicatiestelling revalidatiezorg' van mei 2001. Medisch specialistische revalidatiezorg vindt plaats in revalidatiecentra, in algemene of academische ziekenhuizen, en in zelfstandige behandelcentra (ZBC's).

Nederland telde in 2019 18 revalidatie-instellingen die allen lid zijn van de branchevereniging Revalidatie Nederland. Daarnaast waren in 2019 15 ziekenhuizen en 3 zelfstandige behandelcentra lid van Revalidatie Nederland.

Dit brancherapport van Revalidatie Nederland bevat zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie over de medisch specialistische revalidatie in Nederland. Zo wordt er ingegaan op de omvang van de revalidatiezorg, de verschillende behandelvormen en patiëntengroepen, de personele inzet, de financiën en de geleverde kwaliteit.

De gegevens in dit brancherapport hebben betrekking op 2019. Waar mogelijk wordt verslag gedaan over een langere periode.

2. Zorgkosten

FIGUUR 2.1 TOTALE ZORGCOSTEN MSR IN NEDERLAND, 2014-2019¹

	2014	2015**	2016	2017	2018	2019
Totaal						
Schadelast declaratiewaarden	668.994.866	598.760.920	709.666.608	701.707.655	711.217.619	727.364.395
Aantal patiënten	201.670	200.566	217.673	213.243	213.983	214.536
Aantal zorgtrajecten	216.491	214.674	232.874	230.879	233.115	237.192
Schadelast prijspeil 2014	648.627.948	573.931.991	678.474.698	658.227.594	648.535.326	659.359.383
Soort instelling						
Revalidatiecentra	486.951.748	434.251.486	507.074.360	517.384.054	536.786.856	562.624.433
ZBC	109.874.071	98.533.042	115.269.779	102.299.520	89.739.605	77.961.915
Ziekenhuizen	60.495.244	55.069.978	72.828.379	66.976.794	66.184.573	68.086.248
UMC's	10.910.424	10.358.478	14.079.551	15.355.543	18.284.000	18.673.504
Totaal *	668.231.487	598.212.984	709.252.069	702.015.911	710.995.034	727.346.100
Behandelsetting						
Ambulant	360.000.214	320.751.198	425.364.556	426.014.092	428.749.500	433.414.579
Klinisch	264.120.994	234.366.650	225.333.366	223.346.622	226.171.029	234.898.792
Consultair ICC	41.306.361	40.269.422	56.502.409	50.502.906	53.543.093	55.657.600
Totaal *	665.427.569	595.387.270	707.200.331	699.863.620	708.463.622	723.970.971
Hoofddiagnose						
Hersenen	270.899.748	241.387.214	282.811.479	285.600.843	297.431.183	315.591.357
Chr Pijn	134.773.746	100.401.194	120.594.549	130.701.877	136.632.686	130.456.113
Bewegingsapparaat	98.324.232	108.260.888	125.773.331	102.394.238	80.814.182	80.468.541
Neurologie	60.224.644	51.398.994	67.793.812	66.297.169	72.747.089	75.934.910
Dwarslaesie	43.982.469	38.972.599	45.247.483	48.043.108	52.775.747	53.223.010
Organen	35.295.835	37.856.845	42.856.055	45.751.368	47.368.325	48.334.973
Amputaties	24.410.990	19.339.282	21.563.474	21.960.291	21.422.384	21.032.337
ICC	1.052.937	1.074.701	3.012.087	1.793.368	2.026.024	2.322.938
Trajecten		69.204				
Totaal *	668.964.601	598.760.921	709.652.270	702.542.262	711.217.620	727.364.179
Leeftijd						
Kinderen 0-3	25.432.781	17.059.513	24.862.558	24.355.212	25.707.686	32.966.012
Kinderen 4-11	57.365.894	46.311.923	67.868.991	68.674.315	72.292.367	71.397.767
Kinderen 12-17	39.581.586	34.273.699	43.842.357	45.932.823	47.853.149	48.306.702
Volwassenen 18-65	428.257.711	388.472.185	452.624.567	438.833.687	433.916.629	447.671.126
Volwassenen 65+	118.356.894	112.643.600	120.468.135	123.911.618	131.447.788	127.022.788
Totaal *	668.994.866	598.760.920	709.666.608	701.707.655	711.217.619	727.364.395
Aandeel kinderen (in euro's)	122.380.261	97.645.135	136.573.906	138.962.350	145.853.202	152.670.481

1 Sinds enkele jaren beschikt Revalidatie Nederland over een uitgebreid inzicht in de totale marktomvang en -ontwikkeling van de medisch specialistische revalidatiezorg (msr). De daarvoor benodigde gegevens zijn afkomstig van Vektis, en gebaseerd op alle declaratievergoedingen voor medisch specialistische revalidatie door de zorgverzekeraars.

* Het totaal van de schadelast kan per dimensie iets afwijken. Het totaal op het hoogste aggregatieniveau is juist. Bij gedetailleerde informatie vervallen die bedragen die van minder dan vier instellingen afkomstig zijn.

** Opvallend is de sterke daling van de omzet in 2015. Dat komt door de 'schadelastdip' als gevolg van de verkorting van de maximale doorlooptijd van DBC's van 365 dagen naar 120 dagen. Naar schatting bedraagt deze schadelastdip 13% van de omzet.

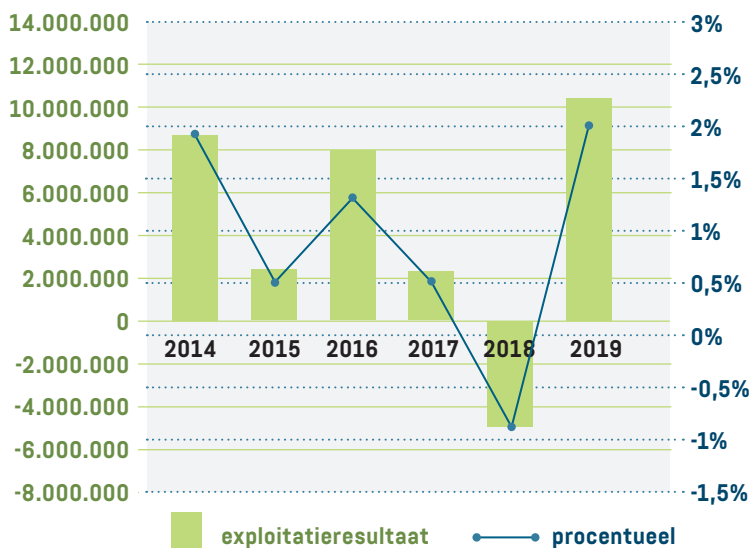
De totale zorgkosten bedroegen in 2019 EUR 727 mln. Het aandeel van de leden van Revalidatie Nederland in deze totale omzet is ruim 90%. De sector als geheel groeide in de periode 2014-2019 gemiddeld met 1,7% per jaar. Voor de leden van Revalidatie Nederland bedroeg dit groeipercentage gemiddeld 1,4% per jaar.

In het Bestuurlijk Hoofdpijnen Akkoord is afgesproken dat de medisch-specialistische zorg over de periode 2014-2019 met gemiddeld 1,05% per jaar in volume mocht groeien, exclusief de jaarlijkse indexatie voor prijsstijgingen. Uitgedrukt in het prijspeil van 2014 is het volume van de revalidatiesector over de periode 2014-2019 zelfs gedaald met gemiddeld 0,3% per jaar. De revalidatiesector is dus zeer ruim binnen de afspraken van het Bestuurlijk Hoofdpijnen Akkoord gebleven.

Het aantal patiënten steeg tussen 2014 en 2019 met gemiddeld 1,3% per jaar. Aangezien het aantal patiënten sterker steeg dan het volume (-0,3%), zijn de gemiddelde zorgkosten per patiënt verder afgenomen. De keerzijde is dat het rendement de laatste jaren sterk onder druk staat. Over de periode 2014-2019 bedroeg het gemiddelde rendement 0,9% per jaar. In 2018 was zelfs sprake van een negatief rendement bij de revalidatiecentra. De ruimte voor investeringen is ondanks het lichte herstel in 2019 te laag. Dit heeft tot gevolg dat revalidatie-instellingen onvoldoende budget kunnen besteden aan onderzoek, innovatie, ICT, duurzaamheid en preventie. Dit levert risico's op, bijvoorbeeld als onvoldoende kan worden geïnvesteerd in informatiebeveiliging.

Het jaar 2019 is het basisjaar voor de continuïteitsbijdrageregeling van 2020 en 2021, tijdens de coronacrisis. Instellingen kunnen de trend van smalle marges en uitgestelde investeringen daardoor in die jaren slecht bijsturen.

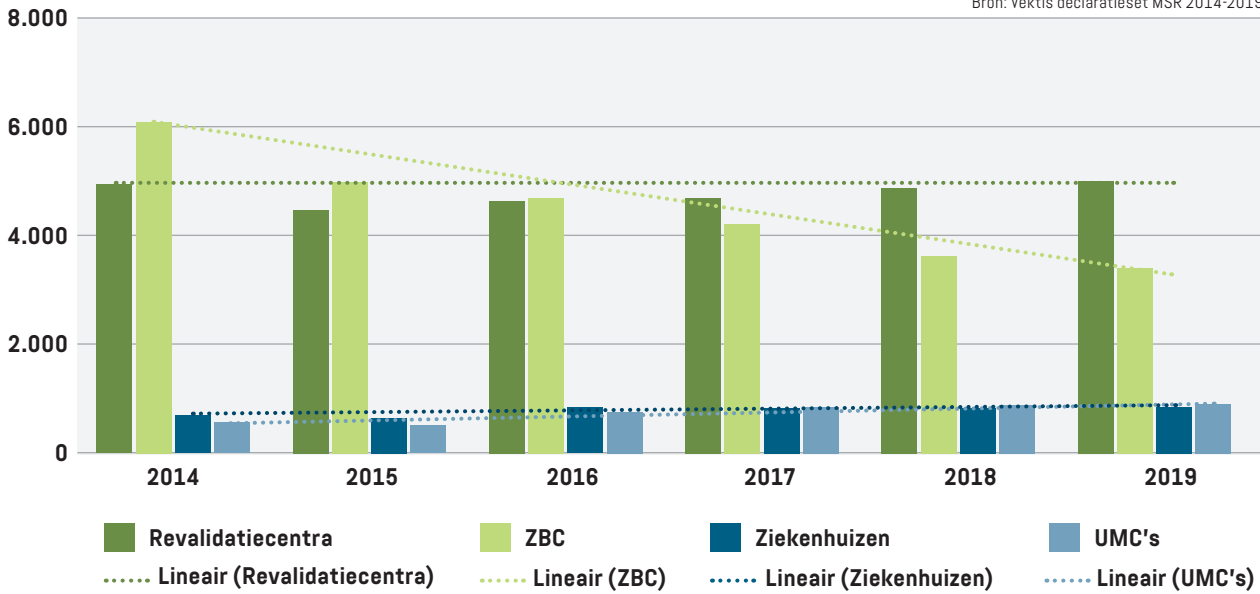
FIGUUR 2.2 **EXPLOITATIERESULTAAT REVALIDATIECENTRA 2014-2019**

Bron: jaarlijkse eigen uitvraag bij leden RN

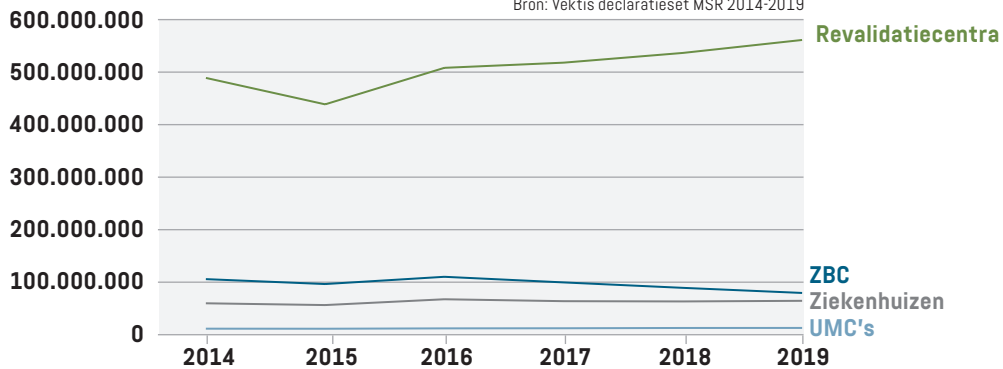
FIGUUR 2.3 GEMIDDELDE ZOR GKOSTEN PER PATIËNT 2014-2019

Bron: Vektis declaratieset MSR 2014-2019

FIGUUR 2.4 ZOR GKOSTEN 2014-2019 MSR PER SOORT INSTELLING

Bron: Vektis declaratieset MSR 2014-2019

De totale zorgkosten voor revalidatiecentra bedroegen in 2019 EUR 562 mln. Het marktaandeel van de centra is, na een geringe daling in de jaren 2013/2016, weer gestegen naar 77,4% in 2019. De daling in 2015 is zoals eerder aangegeven, een gevolg van de 'schadelastdip' door de verkorting van de maximale doorlooptijd van DBC's van 365 naar 120 dagen.

In de ziekenhuizen zijn de zorgkosten in de periode 2014-2019 met gemiddeld 2,5% per jaar gestegen naar ruim EUR 68 mln. Het marktaandeel blijft daarmee redelijk constant, rond de 9,5%. Voor de universitair medische centra (umc's) geldt dat de zorgkosten over de periode 2014-2018 gemiddeld met ruim 14% per jaar zijn gestegen, tot een totaal van ruim EUR 18,7 mln. in 2019. Het marktaandeel bedraagt daarmee 2,6%. De gemiddelde zorgkosten per patiënt zijn in de ziekenhuizen en de universitair medische centra lager dan in de revalidatiecentra, mede omdat klinische patiënten alleen in revalidatiecentra worden behandeld.

De zelfstandige behandelcentra (ZBC's) kenden een relatief sterke groei van EUR 78 mln. in 2012 naar EUR 115 mln. in 2016, om in de jaren 2017 t/m 2019 weer terug te vallen naar EUR 78 mln. in 2019. (zie ook figuur 2.1).

Na een sterke stijging van het aantal declarerende instellingen tot 50 ZBC's in 2017, was in 2018 voor het eerst sprake van een daling naar 44 instellingen. In 2019 waren er weer 46 instellingen actief. Zoals uit figuur 2.3 blijkt, is er al jaren sprake van een dalende schadelast per patiënt.

3. Revalidatiepatiënten

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de patiënten en de aandoeningen waarvoor zij multidisciplinaire revalidatiezorg ontvangen. Voor de tabellen en figuren in dit rapport zijn de diagnoses ingedeeld in zeven hoofddiagnosegroepen. Deze indeling in hoofdgroepen levert een samenhangend beeld op van de (meest) voorkomende aandoeningen en daaraan gerelateerde revalidatiezorg.

FIGUUR 3.1 AANTALLEN PATIËNTEN MSR IN NEDERLAND, 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Soort instelling						
Revalidatiecentra	98.581	96.982	109.217	110.323	109.998	112.329
ZBC	18.038	19.736	24.579	24.225	24.729	22.832
Ziekenhuizen	85.592	82.985	85.205	79.295	78.510	78.981
UMC's	18.890	19.718	18.434	17.929	20.341	20.433
Totaal*	221.101	219.421	237.435	231.772	233.578	234.575
Behandelsetting						
Ambulant	80.257	84.805	98.161	96.592	96.559	95.844
Klinisch	6.749	6.759	7.081	6.909	6.825	6.807
Consultair ICC	163.407	164.757	176.546	172.628	175.808	177.482
Totaal*	250.413	256.321	281.788	276.129	279.192	280.133
Hoofddiagnose						
Hersenen	48.012	48.266	52.291	53.043	54.220	55.765
Chr Pijn	36.451	35.891	39.862	40.975	42.751	41.899
Bewegingsapparaat	65.362	64.311	67.423	61.576	56.762	54.458
Neurologie	27.425	26.664	29.082	28.853	30.199	31.312
Dwarslaesie	5.551	5.629	6.400	6.413	6.731	7.005
Organen	12.314	13.483	15.497	15.688	16.126	16.286
Amputaties	5.764	5.718	6.350	6.389	6.436	6.452
ICC	11.131	11.577	12.143	10.781	11.719	12.874
Trajecten	-	16	-	-	-	-
Totaal*	212.010	211.555	229.048	223.718	224.944	226.051
Leeftijd						
Kinderen 0-3	3.795	3.665	3.934	3.712	3.825	4.649
Kinderen 4-11	13.947	13.591	14.667	14.652	14.733	15.279
Kinderen 12-17	10.892	10.647	11.894	11.649	11.655	11.790
Volwassenen 18-65	123.171	122.021	133.518	129.895	129.335	129.681
Volwassenen 65+	49.865	50.642	53.660	53.335	54.435	53.137
Totaal*	201.670	200.566	217.673	213.243	213.983	214.536
Aandeel kinderen (aantal)	28.634	27.903	30.495	30.013	30.213	31.718

* Het totaal aantal unieke patiënten bedroeg in 2019 214.536. Per soort instelling, per behandelsetting en per hoofddiagnose ligt het totaal aantal patiënten hoger, omdat de patiënten daar in meer dan één groepen kunnen voorkomen.

3.1 AANTALLEN PATIËNTEN PER DIAGNOSEGROEP

Aandoeningen aan het bewegingsapparaat

Hieronder vallen zowel aangeboren als verworven aandoeningen aan ledematen en romp die betrekking hebben op spieren, gewrichten en skelet.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	6.713	6.422	6.982	6.662	6.756	6.986
Kinderen 0-3	963	867	983	924	953	1.087
Kinderen 4-11	2.666	2.628	2.800	2.799	2.800	2.841
Kinderen 12-17	3.084	2.927	3.199	2.939	3.003	3.058
Volwassenen totaal	58.649	57.889	60.441	54.914	50.006	47.472
Volwassenen 18-65	40.777	40.731	43.177	38.417	34.083	32.407
Volwassenen 65+	17.872	17.158	17.264	16.497	15.923	15.065
Totaal kinderen en volwassenen	65.362	64.311	67.423	61.576	56.762	54.458

Amputaties

Het betreft hier amputaties van (een deel van) de onderste of bovenste ledematen.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	227	165	170	163	170	177
Kinderen 0-3	31	14	14	19	13	13
Kinderen 4-11	89	65	65	58	60	59
Kinderen 12-17	107	86	91	86	97	105
Volwassenen totaal	5.537	5.553	6.180	6.226	6.266	6.275
Volwassenen 18-65	2.803	2.710	2.990	3.015	2.993	3.147
Volwassenen 65+	2.734	2.843	3.190	3.211	3.273	3.128
Totaal kinderen en volwassenen	5.764	5.718	6.350	6.389	6.436	6.452

Hersenen

Aandoeningen, aangeboren, of verworven zoals cva's, tumoren en hersenletsel na ongevallen, die het functioneren van de hersenen beïnvloeden.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	15.308	15.151	16.582	16.587	16.885	17.763
Kinderen 0-3	2.185	2.238	2.340	2.239	2.298	2.897
Kinderen 4-11	8.853	8.705	9.461	9.514	9.700	10.058
Kinderen 12-17	4.270	4.208	4.781	4.834	4.887	4.808
Volwassenen totaal	32.704	33.115	35.709	36.456	37.335	38.002
Volwassenen 18-65	21.976	21.936	24.112	24.486	25.104	26.273
Volwassenen 65+	10.728	11.179	11.597	11.970	12.231	11.729
Totaal kinderen en volwassenen	48.012	48.266	52.291	53.043	54.220	55.765

Neurologie

Hieronder vallen voornamelijk aandoeningen aan het perifere zenuwstelsel en neurologische aandoeningen (behalve hersenen) die het functioneren van zenuwen en spieren beïnvloeden.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	3.130	2.877	3.107	3.067	3.072	3.216
Kinderen 0-3	400	370	371	350	374	417
Kinderen 4-11	1.439	1.348	1.430	1.431	1.449	1.492
Kinderen 12-17	1.291	1.159	1.306	1.286	1.249	1.307
Volwassenen totaal	24.295	23.787	25.975	25.786	27.127	28.096
Volwassenen 18-65	16.770	16.208	17.618	17.290	17.984	18.866
Volwassenen 65+	7.525	7.579	8.357	8.496	9.143	9.230
Totaal kinderen en volwassenen	27.425	26.664	29.082	28.853	30.199	31.312

Dwarslaesie

In deze groep vallen de aandoeningen die zijn veroorzaakt door een, meestal traumatische, onderbreking van de zenuwbanen in het ruggenmerg.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	706	658	700	663	638	670
Kinderen 0-3	84	77	81	76	73	94
Kinderen 4-11	300	293	295	268	255	257
Kinderen 12-17	322	288	324	319	310	319
Volwassenen totaal	4.845	4.971	5.700	5.750	6.093	6.335
Volwassenen 18-65	3.475	3.567	4.043	3.999	4.218	4.376
Volwassenen 65+	1.370	1.404	1.657	1.751	1.875	1.959
Totaal kinderen en volwassenen	5.551	5.629	6.400	6.413	6.731	7.005

Organen

Aandoeningen aan onder andere hart, longen, huid en bloedvaten.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	1.079	1.005	1.024	922	879	962
Kinderen 0-3	173	145	165	118	128	170
Kinderen 4-11	523	469	465	418	381	405
Kinderen 12-17	383	391	394	386	370	387
Volwassenen totaal	11.235	12.478	14.473	14.766	15.247	15.324
Volwassenen 18-65	6.693	7.394	8.563	8.713	8.944	9.264
Volwassenen 65+	4.542	5.084	5.910	6.053	6.303	6.060
Totaal kinderen en volwassenen	12.314	13.483	15.497	15.688	16.126	16.286

Chronische pijn

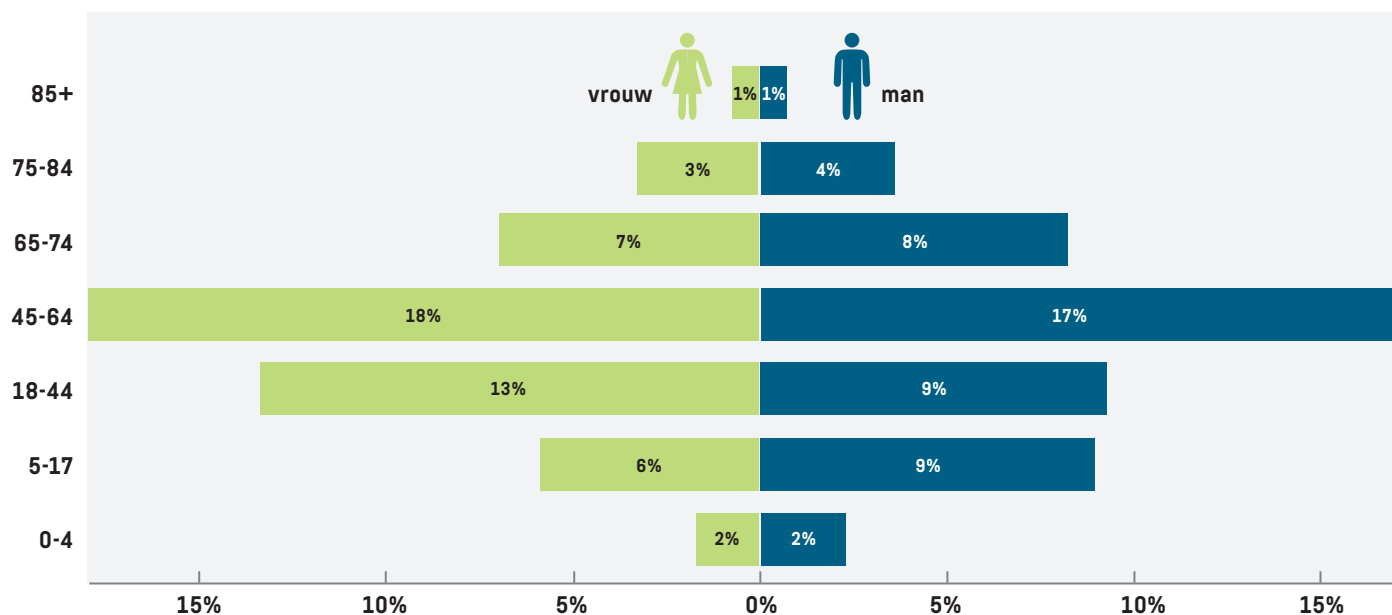
In deze groep is niet de aandoening bepalend maar het beperkte functioneren door pijn.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen totaal	2.206	2.295	2.601	2.628	2.520	2.713
Kinderen 0-3	59	52	74	67	70	93
Kinderen 4-11	442	401	457	490	445	528
Kinderen 12-17	1.705	1.842	2.070	2.071	2.005	2.092
Volwassenen totaal	34.245	33.596	37.261	38.347	40.231	39.186
Volwassenen 18-65	32.159	31.191	34.490	35.464	37.232	36.182
Volwassenen 65+	2.086	2.405	2.771	2.883	2.999	3.004
Totaal kinderen en volwassenen	36.451	35.891	39.862	40.975	42.751	41.899

3.2 LEEFTIJDOPBOUW PATIËNTEN

Vanaf deze paragraaf zijn alle gegevens van hoofdstuk 3 tot en met hoofdstuk 6 gebaseerd op de patiënt- en bedrijfsgegevens van de 16 grootste revalidatiecentra, die deze gegevens bij Logex aanleveren ten behoeve van onderlinge benchmarking.

FIGUUR 3.2 LEEFTIJDOPBOUW PATIËNTEN

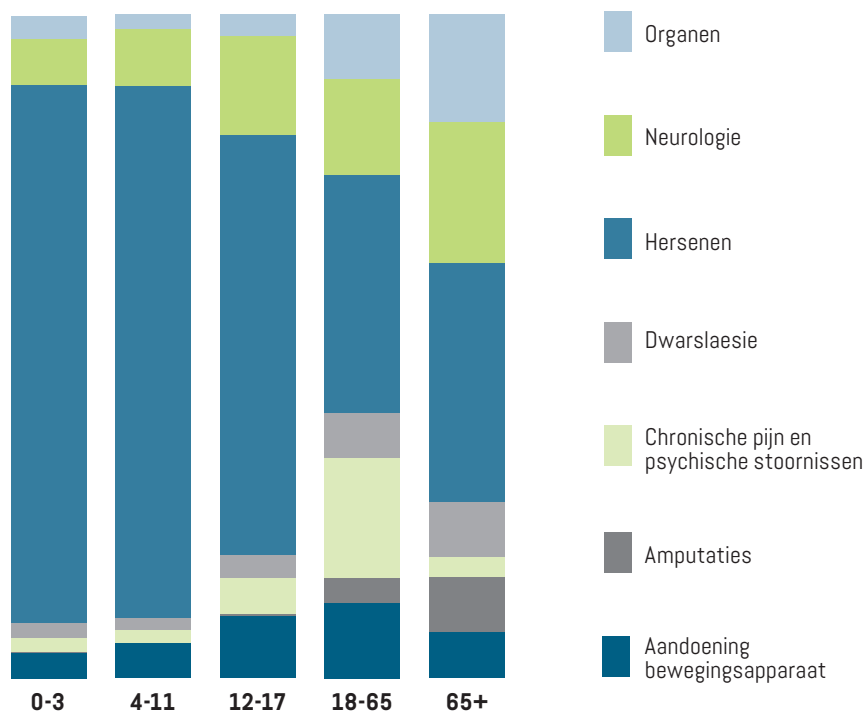

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

Het merendeel van de patiënten is volwassen, en tussen de 18 en 65 jaar. De leeftijdscategorie 45-64 jaar komt veruit het meest voor. De gemiddelde leeftijd van een revalidatiepatiënt bedraagt 44 jaar.

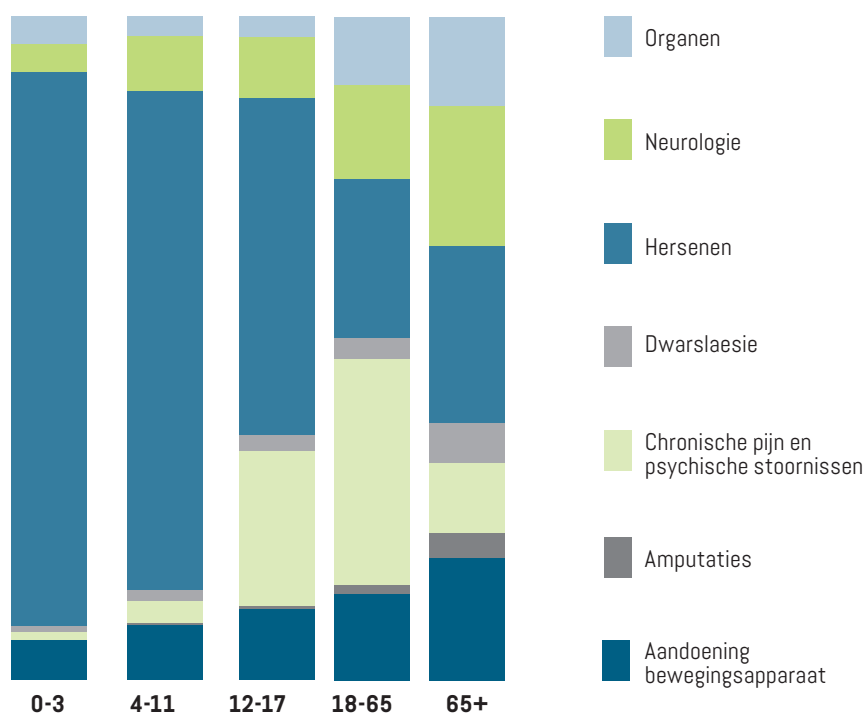
3.3 POLIKLINISCHE PATIËNTEN

FIGUUR 3.3.1 DIAGNOSES MANNELIJKE POLIKLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2019

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.3.2 DIAGNOSES VROUWELIJKE POLIKLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2019

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.3.3 MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN BIJ JEUGDIGE (0 T/M 17 JAAR) POLIKLINISCHE PATIËNTEN 2019

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoeningen bewegingsapparaat	477	508	48,4%	51,6%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	33	24	57,9%	42,1%
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	26	32	44,8%	55,2%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	165	164	50,2%	49,8%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	24	32	42,9%	57,1%
115 Overige aandoening onderste extremiteit	52	66	44,1%	55,9%
116 Aandoening wervelkolom, romp	12	21	36,4%	63,6%
117 Reumatische aandoeningen	31	53	36,9%	63,1%
118 Multitrauma	6	3	66,7%	33,3%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	128	113	53,1%	46,9%
Amputaties	17	12	58,6%	41,4%
211 Amputatie door of boven de elleboog	-	-	-	-
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	5	1	83,3%	16,7%
213 Amputatie vinger(s)	1	-	100,0%	0,0%
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	1	-	100,0%	0,0%
215 Amputatie bovenbeen en hoger	1	6	14,3%	85,7%
216 Amputatie voet onderbeen en knie	7	5	58,3%	41,7%
217 Amputatie te(n)en	-	-	-	-
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	2	-	100,0%	0,0%
Hersenen	5.970	3.732	61,5%	38,5%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	2.704	2.095	56,3%	43,7%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	2.737	1.216	69,2%	30,8%
313 CVA	153	97	61,2%	38,8%
314 Contusio cerebri	181	176	50,7%	49,3%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	73	48	60,3%	39,7%
316 Tumor cerebri	97	83	53,9%	46,1%
317 Overige hersenaandoeningen	25	17	59,5%	40,5%
Neurologie	783	471	62,4%	37,6%
411 Neurologie cerebrosпинаal	38	38	50,0%	50,0%
412 Plexusletsel	31	24	56,4%	43,6%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	98	55	64,1%	35,9%
414 Neuro musculaire aandoeningen	498	240	67,5%	32,5%
415 Overige neurologische aandoeningen	118	114	50,9%	49,1%
Dwarslaesie	177	129	57,8%	42,2%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	18	9	66,7%	33,3%
513 Spina bifida	127	103	55,2%	44,8%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	1	-	100,0%	0,0%
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	18	12	60,0%	40,0%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	13	5	72,2%	27,8%

vervolg tabel
op volgende pagina

Organen	209	199	51,2%	48,8%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	4	3	57,1%	42,9%
612 Brandwonden	1	-	100,0%	0,0%
613 Hartaandoeningen	11	13	45,8%	54,2%
614 Bloedvaten	-	1	0,0%	100,0%
615 Respiratoire aandoeningen	6	9	40,0%	60,0%
616 Overige orgaanaandoeningen	187	173	51,9%	48,1%
Chronische pijn en psychische stoornissen	223	589	27,5%	72,5%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	2	6	25,0%	75,0%
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	15	48	23,8%	76,2%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	48	227	17,5%	82,5%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	4	33	10,8%	89,2%
715 Overige pijn	57	175	24,6%	75,4%
716 Psychische stoornissen	97	100	49,2%	50,8%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.3.4 **MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN BIJ VOLWASSEN POLIKLINISCHE PATIËNTEN 2019**

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoeningen bewegingsapparaat	1.442	2.351	38,0%	62,0%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	15	21	41,7%	58,3%
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	14	21	40,0%	60,0%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	31	111	21,8%	78,2%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	486	701	40,9%	59,1%
115 Overige aandoening onderste extremiteit	213	320	40,0%	60,0%
116 Aandoening wervelkolom, romp	172	203	45,9%	54,1%
117 Reumatische aandoeningen	218	628	25,8%	74,2%
118 Multitrauma	125	55	69,4%	30,6%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	168	291	36,6%	63,4%
Amputaties	648	296	68,6%	31,4%
211 Amputatie door of boven de elleboog	14	10	58,3%	41,7%
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	23	12	65,7%	34,3%
213 Amputatie vinger(s)	26	10	72,2%	27,8%
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	4	6	40,0%	60,0%
215 Amputatie bovenbeen en hoger	198	87	69,5%	30,5%
216 Amputatie voet onderbeen en knie	323	128	71,6%	28,4%
217 Amputatie te(n)en	3	2	60,0%	40,0%
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	57	41	58,2%	41,8%
Hersenen	4.990	4.138	54,7%	45,3%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	728	621	54,0%	46,0%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	35	29	54,7%	45,3%
313 CVA	3.180	2.270	58,3%	41,7%
314 Contusio cerebri	711	836	46,0%	54,0%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	111	133	45,5%	54,5%
316 Tumor cerebri	180	200	47,4%	52,6%
317 Overige hersenaandoeningen	45	49	47,9%	52,1%

vervolg tabel
op volgende pagina

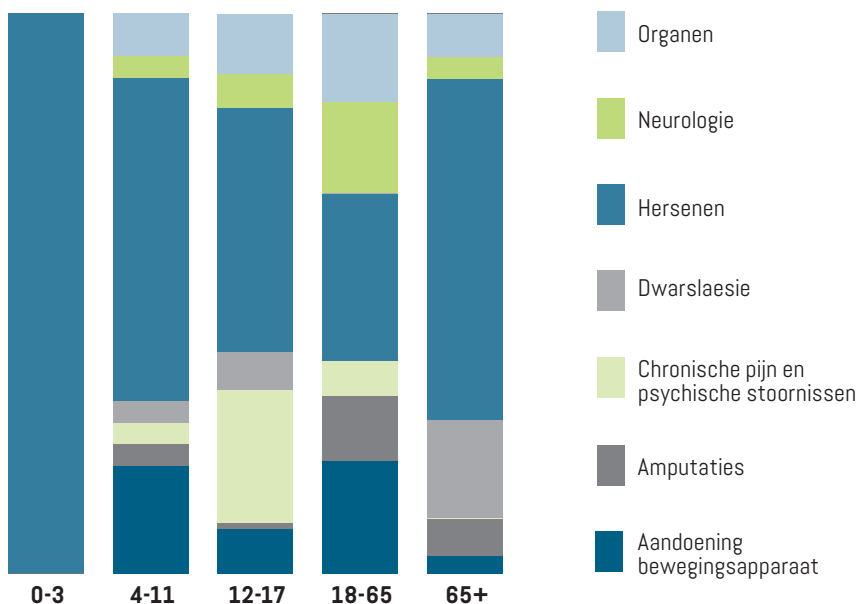

Neurologie	2.202	2.579	46,1%	53,9%
411 Neurologie cerebrospinaal	304	626	32,7%	67,3%
412 Plexusletsel	81	77	51,3%	48,7%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	482	444	52,1%	47,9%
414 Neuro musculaire aandoeningen	1.248	1.323	48,5%	51,5%
415 Overige neurologische aandoeningen	87	109	44,4%	55,6%
Dwarslaesie	966	602	61,6%	38,4%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	291	240	54,8%	45,2%
513 Spina bifida	66	88	42,9%	57,1%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	21	10	67,7%	32,3%
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	319	170	65,2%	34,8%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	269	94	74,1%	25,9%
Organen	1.544	1.849	45,5%	54,5%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	18	9	66,7%	33,3%
612 Brandwonden	6	6	50,0%	50,0%
613 Hartaandoeningen	903	461	66,2%	33,8%
614 Bloedvaten	33	24	57,9%	42,1%
615 Respiratoire aandoeningen	132	169	43,9%	56,1%
616 Overige orgaanaandoeningen	452	1.180	27,7%	72,3%
Chronische pijn en psychische stoornissen	2.065	5.221	28,3%	71,7%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	9	27	25,0%	75,0%
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	80	172	31,7%	68,3%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	1.127	3.015	27,2%	72,8%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	328	855	27,7%	72,3%
715 Overige pijn	431	1.015	29,8%	70,2%
716 Psychische stoornissen	90	137	39,6%	60,4%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

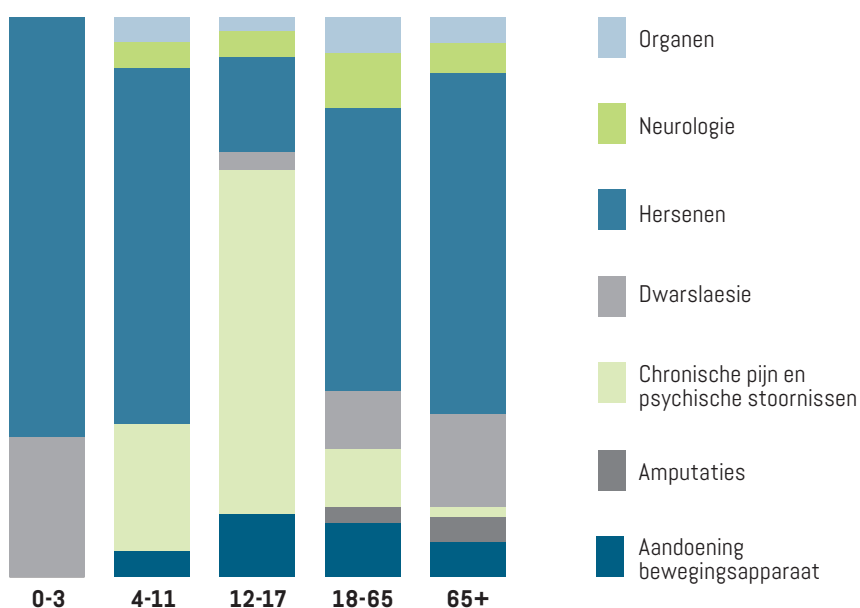
3.4 KLINISCHE PATIËNTEN

FIGUUR 3.4.1 DIAGNOSES MANNELIJKE KLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2019

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.4.2 **DIAGNOSES VROUWELIJKE KLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2019**

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.4.3 **MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN BIJ JEUGDIGE (0 T/M 17 JAAR) KLINISCHE PATIËNTEN 2019**

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoening bewegingsapparaat	13	18	42%	58%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	-	1	0%	100%
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	-	1	0%	100%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	3	2	60%	40%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	-	-	-	-
115 Overige aandoening onderste extremiteit	4	4	50%	50%
116 Aandoening wervelkolom, romp	2	1	67%	33%
117 Reumatische aandoeningen	-	1	0%	100%
118 Multitrauma	3	3	50%	50%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	1	5	17%	83%
Amputaties	2	-	100%	0%
211 Amputatie door of boven de elleboog	-	-	-	-
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	-	-	-	-
213 Amputatie vinger(s)	-	-	-	-
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	-	-	-	-
215 Amputatie bovenbeen en hoger	-	-	-	-
216 Amputatie voet onderbeen en knie	2	-	100%	0%
217 Amputatie te(n)en	-	-	-	-
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	-	-	-	-

vervolg tabel
op volgende pagina

Hersenen	61	43	59%	41%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	23	15	61%	39%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	1	-	100%	0%
313 CVA	13	6	68%	32%
314 Contusio cerebri	17	12	59%	41%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	2	3	40%	60%
316 Tumor cerebri	5	6	45%	55%
317 Overige hersenaandoeningen	-	1	0%	100%
Neurologie	7	8	47%	53%
411 Neurologie cerebrospinaal	2	1	67%	33%
412 Plexusletsel	-	1	0%	100%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	2	4	33%	67%
414 Neuro musculaire aandoeningen	3	2	60%	40%
415 Overige neurologische aandoeningen	-	-	-	-
Dwarslaesie	8	6	57%	43%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	1	2	33%	67%
513 Spina bifida	3	1	75%	25%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	-	-	-	-
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	1	3	25%	75%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	3	-	100%	0%
Organen	13	5	72%	28%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	-	-	-	-
612 Brandwonden	-	-	-	-
613 Hartaandoeningen	-	-	-	-
614 Bloedvaten	-	-	-	-
615 Respiratoire aandoeningen	-	-	-	-
616 Overige orgaanaandoeningen	13	5	72%	28%
Chronische pijn en psychische stoornissen	25	99	20%	80%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	-	1	0%	100%
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	1	3	25%	75%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	9	30	23%	77%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	1	9	10%	90%
715 Overige pijn	12	42	22%	78%
716 Psychische stoornissen	2	14	13%	88%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.4.4 MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN BIJ VOLWASSEN KLINISCHE PATIËNTEN 2019

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoening bewegingsapparaat	287	214	57%	43%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	-	-	-	-
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	2	2	50%	50%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	3	-	100%	0%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	10	11	48%	52%
115 Overige aandoening onderste extremiteit	57	60	49%	51%
116 Aandoening wervelkolom, romp	27	26	51%	49%

vervolg tabel
op volgende pagina

117 Reumatische aandoeningen	10	19	34%	66%
118 Multitrauma	118	52	69%	31%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	60	44	58%	42%
Amputaties	226	83	73%	27%
211 Amputatie door of boven de elleboog	1	1	50%	50%
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	-	2	0%	100%
213 Amputatie vinger(s)	-	-	-	-
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	1	1	50%	50%
215 Amputatie bovenbeen en hoger	56	31	64%	36%
216 Amputatie voet onderbeen en knie	152	41	79%	21%
217 Amputatie te(n)en	2	-	100%	0%
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	14	7	67%	33%
Hersenen	2.151	1.325	62%	38%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	53	25	68%	32%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	1	-	100%	0%
313 CVA	1.819	1.091	63%	37%
314 Contusio cerebri	156	81	66%	34%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	59	52	53%	47%
316 Tumor cerebri	51	65	44%	56%
317 Overige hersenaandoeningen	12	11	52%	48%
Neurologie	250	215	54%	46%
411 Neurologie cerebrosпинаal	24	38	39%	61%
412 Plexusletsel	2	1	67%	33%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	146	80	65%	35%
414 Neuro musculaire aandoeningen	61	77	44%	56%
415 Overige neurologische aandoeningen	17	19	47%	53%
Dwarslaesie	590	300	66%	34%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	207	112	65%	35%
513 Spina bifida	10	5	67%	33%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	19	6	76%	24%
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	177	100	64%	36%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	177	77	70%	30%
Organen	291	148	66%	34%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	3	5	38%	63%
612 Brandwonden	6	1	86%	14%
613 Hartaandoeningen	192	74	72%	28%
614 Bloedvaten	14	6	70%	30%
615 Respiratoire aandoeningen	11	14	44%	56%
616 Overige orgaanaandoeningen	65	48	58%	42%
Chronische pijn en psychische stoornissen	77	200	28%	72%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	-	-	-	-
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	1	2	33%	67%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	18	61	23%	77%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	48	101	32%	68%
715 Overige pijn	5	21	19%	81%
716 Psychische stoornissen	5	15	25%	75%

4. Behandelproces

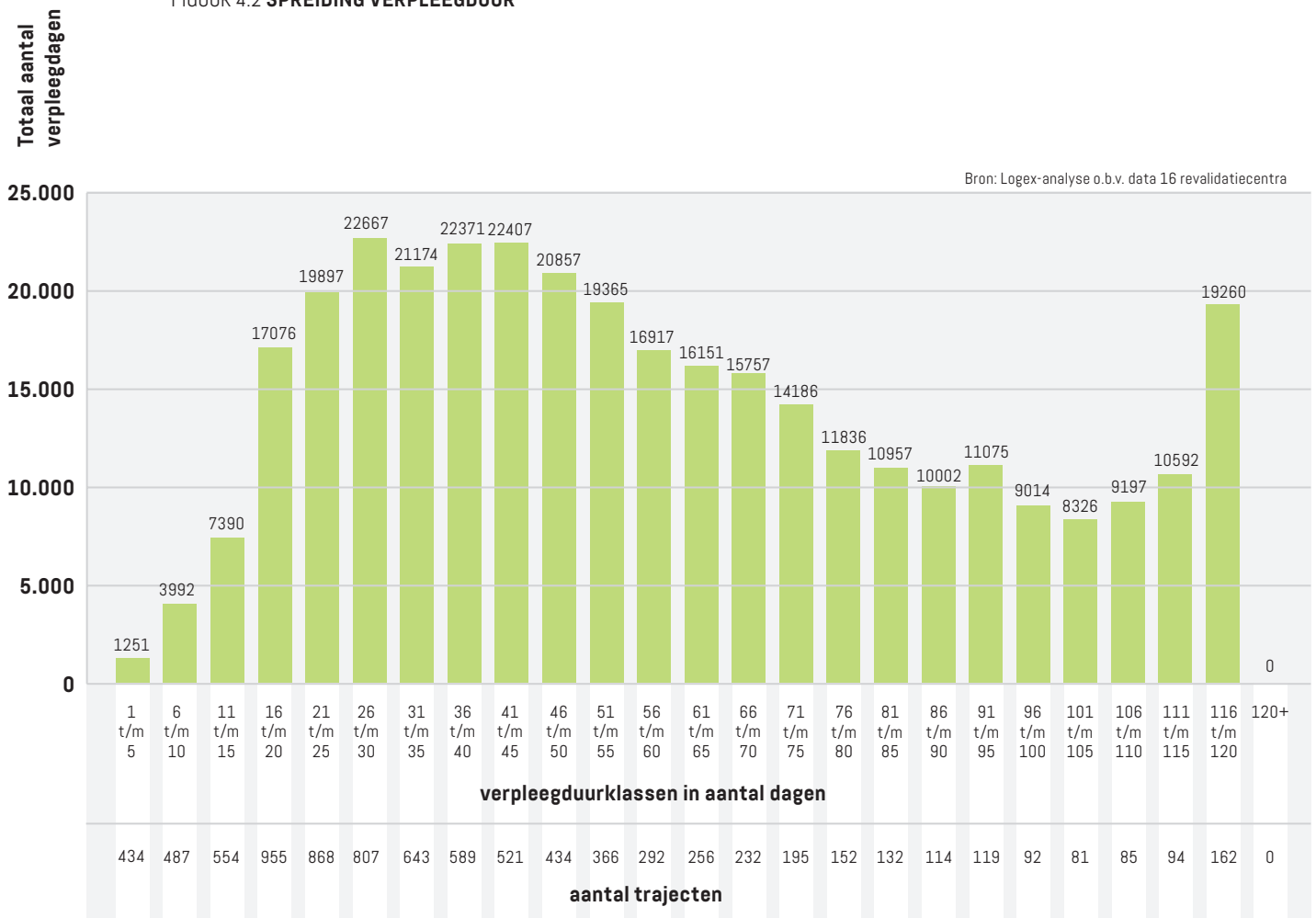
FIGUUR 4.1 VERPLEEGDUUR PER DIAGNOSEGROEP

Diagnosegroep	Gemiddeld aantal verpleegdagen	volwassenen	kinderen
Aandoeningen bewegingsapparaat	43	44	41
Amputaties	51	51	32
Hersenen	34	32	40
Neurologie	58	59	43
Dwarslaesie complex	43	44	40
Dwarslaesie overig	25	25	28
Organen	42	42	31
Totaal	44,1	44,4	39,3

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

Het gemiddeld aantal verpleegdagen bedroeg in 2019 ruim 44 dagen. Bij de kinderen lag dat iets lager. Nog meer dan bij volwassenen wordt er bij de kinderen naar gestreefd ze zo veel mogelijk vanuit hun thuissituatie te laten revalideren. Het aantal verpleegdagen neemt al jaren licht af, zowel bij volwassenen als bij kinderen. De trend naar korter en intensiever behandelen wordt daarmee onverkort doorgezet. Bij de kinderen is deze trend overigens iets grilliger. Dit komt door de lage aantallen patiënten in de klinische kinderrevalidatie, waardoor 'uitschieters' een relatief grote invloed hebben op de gemiddelde verpleegduren.

FIGUUR 4.2 SPREIDING VERPLEEGDUUR

De totale verpleegduur wordt berekend door het aantal verpleegdagen per DBC-subtraject te vermenigvuldigen met het totaal aantal DBC-subtrajecten in de betreffende verpleegduur categorieën. Uit figuur 4.1 bleek al dat het gemiddeld aantal verpleegdagen in 2019 ruim 44 dagen betrof. Opvallend is ook de 'uitschieter' in de categorie 116-120 dagen. Het gaat hier om patiënten die langdurig klinisch moeten revalideren. Na 120 dagen wordt de DBC verplicht afgesloten, en zal in de meeste gevallen daarna een nieuwe DBC worden geopend.

5. Personeel

FIGUUR 5.1 PERSONEELSSAMENSTELLING PER GROEP

FTE's	2015	2016	2017	2018	2019	FTE 2019
Bedrijfsvoering	26,4%	26,0%	26,6%	25,7%	18,8%	2.081
Behandeling en ondersteuning	54,5%	55,5%	55,5%	57,7%	61,0%	6.771
Verpleging en verzorging	19,1%	18,5%	17,9%	16,7%	20,2%	2.241
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	11.093

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

Er is al jaren sprake van de trend 'korter en intensiever'. Het gemiddeld aantal verpleegdagen voor klinische patiënten daalt, terwijl de behandelintensiteit (aantal behandelingen per dag) toeneemt. Dit verklaart waarom de personeelsgroep 'Behandeling en ondersteuning' als percentage van het totale personeelsbestand toeneemt. Ook de personeelsgroep 'Verpleging en verzorging' is gegroeid, waarmee wordt voldaan aan de ambitie om meer 'handen aan het bed' te krijgen.

FIGUUR 5.2 BEHANDELINZET 2019 PER DISCIPLINE PER DBC HOOFDDIAGNOSEGROEP

	Aandoeningen bewegingsapparaat-	Amputaties	Chronische pijn en psychische stoornissen	Dwarslaesie	Hersenen	Neurologie	Organen
Activiteiten begeleiding	1,0%	1,9%	0,9%	2,4%	1,4%	0,9%	3,3%
Arts	7,7%	9,8%	5,4%	7,6%	4,6%	6,7%	6,6%
Bewegingsagoog/sportbegeleiding	4,7%	6,6%	5,6%	3,9%	2,6%	3,1%	6,4%
Cognitief trainer	0,1%	0,0%	0,3%	0,1%	1,0%	0,2%	0,1%
Diëtetiek	0,6%	1,1%	0,2%	1,2%	0,6%	1,4%	3,8%
Ergotherapie	23,9%	20,5%	19,0%	22,1%	22,2%	24,2%	11,5%
Fysiotherapie	35,2%	39,0%	29,5%	28,5%	23,5%	29,6%	33,1%
Geestelijke verzorging	0,1%	0,2%	0,0%	0,3%	0,1%	0,1%	0,0%
Hydrotherapie	0,7%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,6%	0,2%
Klinische verpleging	0,6%	1,5%	0,0%	8,9%	0,7%	0,8%	0,5%
Logopedie	2,2%	0,2%	0,9%	1,3%	12,6%	5,8%	3,2%
Maatschappelijk werk	7,4%	6,4%	10,8%	5,8%	6,2%	8,8%	9,1%
Muziektherapie	0,5%	0,2%	0,4%	0,3%	0,7%	0,6%	0,2%
Niet klinische verpleging	0,3%	1,2%	0,1%	1,9%	0,4%	0,6%	2,4%
Orthopedagogie	0,9%	0,2%	1,0%	0,3%	1,4%	0,6%	0,5%
Overige activiteiten	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,3%	0,2%
Psychologie	6,7%	3,5%	19,9%	3,9%	8,2%	7,3%	10,5%
Psychologisch medewerker	0,7%	0,3%	2,0%	0,7%	2,2%	1,1%	0,5%
Therapeutische peuterleiders	1,8%	0,0%	0,5%	1,3%	4,5%	2,5%	1,9%
Therapie assistenten	3,6%	4,8%	2,4%	6,8%	5,9%	4,2%	5,1%
Verpleegdag	0,9%	1,8%	0,4%	2,1%	1,0%	0,6%	0,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

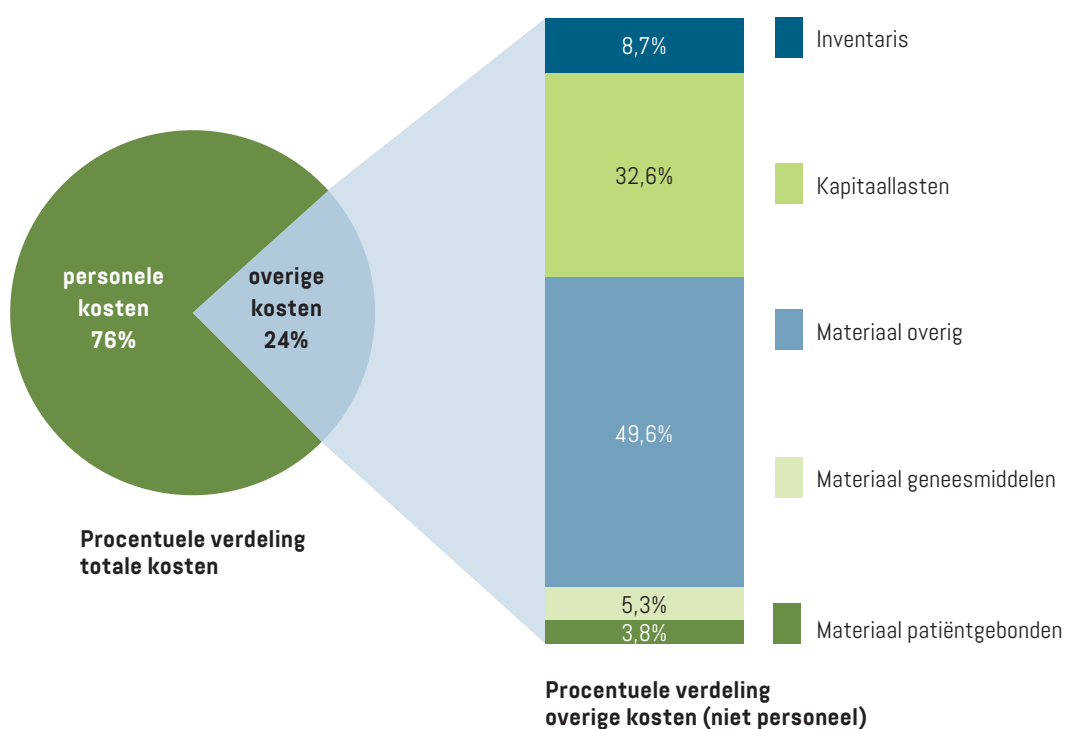
Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

Uit bovenstaande figuur blijkt hoe de 'gemiddelde behandelteams' per diagnose eruit zagen in 2019. Het multidisciplinaire karakter van de medisch specialistische revalidatie blijkt duidelijk uit dit overzicht.

6. Financiën

Kenmerkend voor de medisch-specialistische revalidatie is dat de sector overwegend doorlopende kosten kent. In vergelijking met algemene ziekenhuizen kent de revalidatiesector veel minder variabele kosten. De variabele kosten bestaan uit voedingsmiddelen, hotelmatige en patiëntgebonden kosten. Ruim driekwart van de kosten in de revalidatiesector bestaat uit personeelskosten. Revalidatie is dan ook een arbeidsintensief proces.

FIGUUR 6.1 KOSTENOPBOUW REVALIDATIECENTRA IN 2019

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

7. Kwaliteit

De revalidatiesector hecht veel waarde aan transparantie. Centraal staat de waarde die de revalidatie toevoegt aan het welbevinden van de patiënt. Om zelf keuzes te maken is het van groot belang dat patiënten over objectieve informatie, ervaringen van andere patiënten en concrete resultaten van behandelingen kunnen beschikken. Daarnaast leggen zorgverzekeraars en overheid de nadruk op bewezen effectiviteit. Daarbij wordt zowel gekeken naar gemeten kwaliteit als ervaren kwaliteit.

De revalidatiesector werkt sinds 2004 met prestatie-indicatoren. Zo is op relatief eenvoudige wijze vast te stellen hoe de Nederlandse revalidatie instellingen presteren. De samenstelling van de set met prestatie-indicatoren is bepaald op basis van consensus tussen de partijen binnen Inzicht in Revalidatie. Naast Revalidatie Nederland en de Nederlandse Vereniging van Revalidatieartsen (VRA) zijn dit ook de patiëntenbeweging (het LSR) en de koepel van zorgverzekeraars (ZN). Bij de ontwikkeling en het accorderen van de externe set 2021 is ook de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) als vertegenwoordiger van de ziekenhuizen met een afdeling medisch specialistische revalidatie die niet aangesloten zijn bij Revalidatie Nederland, betrokken. Voor meer uitgebreide kwaliteitsinformatie per revalidatie-instelling wordt verwezen naar Revalidatiecheck: <http://www.revalidatiecheck.nl/>

FIGUUR 7.1 **TEVREDENHEID - ALGEHEEL RAPPORTCIJFER**

Wat is het gemiddelde rapportcijfer dat patiënten geven aan de revalidatie-instelling?

Groep*	2017	2018	2019
Revalidatiecentrum	8,6	8,5	8,6
Revalidatieafdeling in ziekenhuis	8,5	8,6	8,6
ZBC (MSR)	8,2	8,3	8,7
Totaal: alle aangeleverde revalidatie-instellingen	8,5	8,5	8,6

FIGUUR 7.2 **TEVREDENHEID - AANBEVELING**

Welk percentage van de patiënten zou de revalidatie-instelling aanbevelen aan andere revalidatiepatiënten?

Groep*	2017	2018	2019
Revalidatiecentrum	96%	95%	95%
Revalidatieafdeling in ziekenhuis	81%	93%	87%
ZBC (MSR)	89%	91%	79%
Totaal: alle aangeleverde revalidatie-instellingen	92%	94%	87%

* Om Benchmarkmogelijkheden te verbeteren worden prestatie-indicatoren vanaf 2019 op concern niveau aangeleverd. Voor 2019 konden revalidatie-instellingen zelf bepalen of ze afzonderlijke locaties of 1 concernaanlevering deden. Om deze reden is de indeling van de groepen vanaf 2019 iets gewijzigd.

De tevredenheid van patiënten is met een 8,6 zeer goed te noemen. Dit cijfer is voor elk type instelling ongeveer hetzelfde. Ook het aanbevelingsgedrag ligt bij de verschillende typen instellingen met gemiddeld 87% hoog. Hierbij is met name bij ZBC's een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren te zien. De groep ZBC's is de afgelopen jaren qua samenstelling veranderd doordat ook ZBC's die geen lid zijn Revalidatie Nederland nu de prestatie-indicatoren aanleveren.

COLOFON

Uitgave van Revalidatie Nederland

Tekst: Revalidatie Nederland

Fotografie: Inge Hondebrink

Vormgeving: Jet Westbroek

Revalidatie Nederland

Oudlaan 4

Postbus 9696

3506 GR Utrecht

Tel: 030 - 2739384

Mail: info@revalidatie.nl

www.revalidatie.nl